

Martine Bijl: 'Rinkeldekink' Uitgeverij Atlas/ Contact, Amsterdam 2018. ISBN 9789025453398 (Beroerte/ CVA/ Revalidatie/ Angst/ Humor/ ED) Zie ook: www.atlascontact.nl

Soort boek/Ziekte/Stijl:

'Rinkeldekink' van Martine Bijl gaat over de hersenbloeding die zij kreeg in september 2015. Na haar langdurige herstel in een revalidatieoord, waar zij vrijwel alles opnieuw moest leren, bracht ze nog enkele maanden door in een ziekenhuis, waar ze behandeld werd voor depressie. Haar taalvermogen bleef onaantast. Over therapeuten, over welzijnstaal, de valklas en de ergotherapie, over angsten en wanen, over hoe het voelt als iemand anders in je brein is gekropen en daar de boel dreigt over te nemen schrijft ze eerlijk, met wrange humor, zonder opsmuk en daardoor indrukwekkend.

Over de schrijfster:

Martine Bijl is, naast haar succesvolle carrière in het theater en op tv, bekend door haar kinderboeken, liedjes, en vertalingen van musicals. In 2016 verscheen 'Hindergroen', autobiografische stukken over wat haar liefde heeft en wat haar hindert. In november 2018 verscheen 'Rinkeldekink', haar nieuwste werk over de hersenbloeding die zij in 2015 kreeg. Op 30 mei 2019 is Martine Bijl overleden aan de gevolgen van de hersenbloeding.

Inzien:

https://www.bol.com/nl/f/rinkeldekink/9200000095178298/#modal_open

Recensies/Extra:

https://www.npostart.nl/de-wereld-draait-door/07-12-2018/BV_101388897 :

Aan tafel bij DWDD herseninfarctpatiënten Danny Laponder, Ellen van Ree en Willem Philipsen.

<https://www.nrc.nl/nieuws/2018/11/22/een-ontdekkingsreis-tegen-wil-en-danka2756193>

'Joop van den Ende: 'Het is fijn om al meteen op de eerste pagina's van Rinkeldekink de intelligente humor te herkennen van Martine Bijl. Humor en taal zijn haar sterkste wapens en ik denk ook dat het haar de kracht geeft om te willen herstellen van de fysieke tegenslagen die haar helaas hebben getroffen. Het is knap hoe zij haar ziekte op speelse wijze in een persoonlijk verhaal weet te vangen.'

'Dit is zo ontzettend goed geschreven en goed geobserveerd. Vorige boek was al een openbaring. Dit gaat er ver overheen. Prachtig.' – Nico Dijkshoorn op Twitter

'Dit is echt heel goed. Wrang, geestig, angstaanjagend, hartverscheurend.' – Sylvia Witteman op Twitter'

Bespreking:

Een ontroerend, aangrijpend en grappig boek tegelijk. Heel knap hoe zo'n dun boek zoveel thema's combineert. Het gaat over statusverlies (van gevierd tv-presentatrice en actrice naar een machteloze patiënt), de rol van partners/mantelzorgers ('helden'), zorgprofessionals (degenen die de patiënt wel begrijpen, en degenen die in hun eigen wereld leven), en verschillende aandoeningen die invoelbaar gemaakt worden (een hersenbloeding als een buitenaards wezen dat je soms nog wel kunt overmeesteren, een depressie als een zwarte deken die op de loer ligt en waar je totaal geen vat op hebt). Dat alles gecombineerd met een grote dosis humor: de lach en de traan liggen dicht bij elkaar in dit boek.

Wat viel op:

- Verschillende contexten: Het begint in het revalidatiecentrum na de hersenbloeding, en eindigt in het ziekenhuis waar Bijl behandeld werd voor een depressie.
- Partners zijn helden: In meerdere hoofdstukken schrijft Bijl dat partners helden zijn die veel waardering verdienen. Ook degene van wie ze in eerste instantie denkt 'die is niet zo lief voor zijn vrouw', want hij is er wel elke dag. Haar eigen partner, Berend, is een held die het soms zwaar te verduren krijgt. Bijl scheldt hem bijvoorbeeld een hele nacht uit. Hier schaamt ze zich achteraf voor.
- E.T. en Zwarte Deken: Bijl maakt haar hersenbloeding en depressie invoelbaar door er namen en karaktereigenschappen aan te geven. Door de hersenbloeding lijkt het alsof er een wezen in haar is gekropen dat haar tegenwerkt en dat streng toegesproken moet worden (bijvoorbeeld als ze iets wil pakken, maar haar arm niet meewerkt). Ze noemt hem E.T. Waar ze E.T. nog enigszins in bedwang heeft en kan accepteren, is Zwarte Deken een angstaanjagendere bezoeker. Deze ligt continu op de loer, te wachten wanneer hij weer toe gaat slaan. Een dag kan heel goed gegaan zijn, en een nacht, maar dan in de ochtend is hij er opeens weer. Bijl wil er niet te veel over schrijven, omdat ze bang is dat ze hem dan oproept.
- Zorgverleners: Er is een duidelijk onderscheid tussen zorgverleners die het wel en niet goed doen. Het gaat dan vooral om het sociale aspect. Een neuroloog die alleen op zijn computer kijkt en niet in gesprek gaat met Bijl en haar partner heeft het niet begrepen. Een verzorger die allemaal welzijnstaal gebruikt waaraan Bijl zo'n hekel heeft ('God zij dank, je kan eindelijk bij je pijn', blz.) ook niet. Degenen die het goed doen, gebruiken bijvoorbeeld relativerende humor die Bijl wel kan waarderen. Als ze op de grond van haar kamer ligt om de afstandsbediening te zoeken en niet meer omhoog kan komen, vraagt een zuster: 'Zo? Waar was de reis naartoe?'. Degenen die haar in haar waarde laten, is ze dankbaar. Als ze op weg is naar de knutselkamer, maar die opeens niet meer kan vinden, zegt een verpleegster: 'Was je op weg naar de Knutselkamer? Zal ik meelopen? Ik moet daar toch even wezen.'
- Humor: Dit speelt een belangrijke rol in het boek. Aan de ene kant de humor die Bijl tijdens haar verblijf in de instellingen gebruikt, ze wil het vrolijk houden en zich een houding geven. Daar kijkt ze in het boek op terug, ze vindt haar grapjes achteraf flauw en ongepast (ze is sowieso vrij streng voor zichzelf). Aan de andere kant is er de humor waarmee ze opschrijft wat er is gebeurd, onopvallende of treurige gebeurtenissen weet ze heel grappig op te schrijven.

- Verlies van status: Ze was iemand (al was ze altijd al kritisch naar zichzelf, ze was wel trots op wat ze bereikt had) en schaamt zich tegenover zichzelf en anderen over wie ze nu is. De simpelste dingen kan ze niet meer (zoals een puzzel van 54 stukjes, maar uiteindelijk lukt het wel).
- Een vraag die bij mij nog wel bleef hangen was hoe ze dit allemaal zo nauwkeurig heeft weten bij te houden en op te schrijven, aangezien zelfs het lezen van de krant lange tijd niet lukte. Misschien heeft ook hier haar steun en toeverlaat Berend een rol gespeeld.

Citaten:

Blz. 27-28: 'Ik huil om alles waar ik vroeger *nóóit* om huilde. Berend huilt ook geregeld een beetje mee, omdat we dat allebei behoorlijk opluchtend vinden. (...) Maar niet *altijd* huilt hij mee. Als ik een onstuitbare tranenstroom ten beste geef bij de enorme oranje Staatsloterij-walvis op de televisie, die zich zo gezellig omdraait en mij een vriendelijk en geruststellend knipoogje geeft, huil ik. Wat een lieve reuzenvis, die mij daar een geruststellend knipoogje geeft! Was die vis mijn vader maar! (...) Hoe dan ook, bij een knipogende walvis huilt Berend niet mee.'

Blz. 33-34: 'Na een week of wat televisiekijken en in mijn deftige *Toverberg* bladeren was ik zo doodvermoed dat ik Gordon en Joling en hun hobby's al bijna te ingewikkeld vond en afzakte naar SBS 6. (...) Ik eindig met hele avonden SBS 6 en zie dan ook *álles* van SBS 6, voor het eerst in mijn leven. Nu weet ik wel zeker dat de wereld ten einde komt.'

Blz. 52: 'Een vrijwilligster komt op me af terwijl ik op weg ben naar een van mijn lessen, met mijn looprek. (...) 'Ik wou u iets zeggen, u hebt heel veel goed gedaan,' zegt ze. 'Weet jij wel dat het voor heel veel mensen een steun is, dat jij hier zit?' (...) Ik moet mijn voorraad lulkoek ernstig aanspreken voor het antwoord. 'Graag gedaan', zeg ik.

Blz. 85: '*En dan nu de depressie. Ik heb 'm gehad, daar kan ik niet over liegen. Ik kan er ook niet over schrijven. Dat durf ik niet. Erger dan een depressie kan ik persoonlijk niet bedenken. Het is geen wedstrijd natuurlijk, maar ik kan wél naar waarheid zeggen dat ik van mijn hersenbloeding regelrecht in een depressie terecht kwam, en ik heb dus het hele aanbiedingspakket kunnen vergelijken. De depressie wint voor mij op alle fronten.'*

Blz. 128: 'Ik slaap hartstikke lekker, op dat zweterige plastic bed, E.T. onwrikbaar genesteld in de holte van mijn arm, Zwarte Deken roerloos wachtend aan mijn voeteneind.'